

Н. В. Харіна,
старший викладач кафедри фінансів
Чернівецького торговельно-економічного інституту
Київського національного торговельно-економічного університету
naty77711@mail.ru

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНА ФУНКЦІЯ ІПОТЕКИ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ РОЗВИТКУ ЖИТЛОВОГО ІПОТЕЧНОГО КРЕДИТУВАННЯ

У статті викладено авторську методику оцінки ефективності житлової іпотеки як інструменту підвищення доступності житла. Для цього введено коефіцієнт достатності іпотечного кредиту як відношення величини кредиту, який може отримати громадянин із середніми доходами, до вартості житла. Обґрунтовано, що житлова іпотека в Україні має низьку ефективність як інструмент підвищення доступності житла.

Ключові слова: житлове іпотечне кредитування, доступність житла, соціально-економічна функція іпотеки.

Н. В. Харина
**СОЦИАЛЬНО-ЭКОНОМИЧЕСКАЯ ФУНКЦИЯ
ИПОТЕКИ НА СОВРЕМЕННОМ ЭТАПЕ РАЗВИТИЯ
ЖИЛОГО ИПОТЕЧНОГО КРЕДИТОВАНИЯ**

В статье изложена авторская методика оценки эффективности жилищной ипотеки как инструмента повышения доступности жилья. Для этого введен коэффициент достатности ипотечного кредита как отношение величины кредита, который может получить гражданин со средними доходами, к стоимости жилья. Обосновано, что жилищная ипотека в Украине имеет низкую эффективность как инструмент повышения доступности жилья.

Ключевые слова: жилищное ипотечное кредитование, доступность жилья, социально-экономическая функция ипотеки.

N. V. Kharina
**SOCIO-ECONOMIC FUNCTION OF
MORTGAGE ON MODERN STAGE OF
HOUSE CREDITING**

The author's method of estimation of efficiency of residential mortgages as a tool to enhance the affordability of housing has been described in the article. The adequacy ratio mortgage as the ratio of the loan which can receive a citizen with average income to costs of housing has been introduced. The low efficiency of mortgages in Ukraine as a tool to enhance affordability of housing has been proved.

Key words: mortgage, housing affordability, socio-economic function of mortgage.

Постановка проблеми. Найбільш важливою соціально-економічною функцією житлової іпотеки є підвищення доступності житла. Хоч доступність житла фахівцями розглядається як складне поняття [1], у спрощеному вигляді ми будемо розуміти його як можливість придбання житла певною кількістю громадян. Чим більше людей спроможні це зробити, тим більшою є доступність житла.

Житлове іпотечне кредитування науковці відносять до основних інструментів підвищення доступності житла [2; 3], у цьому полягає одна з головних соціально-економічних функцій житлової іпотеки [4].

Для того щоб придбати житло, особа мусить сплатити суму коштів, що дорівнює його вартості. Цю суму йому необхідно попередньо накопичити, що у більшості випадків потребує тривалого часу і відповідних стабільних доходів. У разі використання житлової іпотеки необхідно зберегти меншу суму (решту покриває іпотечний кредит), але логічно постає питання – наскільки меншу. Адже величина іпотечного кредиту залежить від доходів, і кредит, яким гіпотетично може скористатися громадянин, часто становить незначну частку порівняно із вартістю житла.

Тож яку частку вартості житла може покрити за допомогою іпотечного кредиту особа із середніми доходами в конкретному суспільстві, наприклад – українському? На жаль, співвідношення кредиту, який в змозі отримати значна кількість громадян виходячи зі своїх доходів, до вартості житла, залишається поза увагою наукових досліджень.

Тому **метою статті** є розробка інструментарію та оцінка ролі житлової іпотеки у підвищенні доступності житла з урахуванням середніх доходів у сучасному українському суспільстві, вартості житла й умов житлового іпотечного кредитування, які склалися на кінець 2012 року в Україні.

Огляд останніх досліджень і публікацій. Найперше потрібно зазначити, що в сучасному розумінні вплив житлової іпотеки на доступність житла далеко не однозначний. З одного боку, житлова іпотека збільшує доступність житла. Однак якщо за допомогою іпотеки на ринок виходить значна кількість покупців, то це може зумовити підвищення цін. Зокрема Р. Тейлор (*R. Taylor, 2008*) довів, що використання іпотеки в інвестиційних цілях у 2007 році призвело до подорожчання нерухомості у Великобританії на 7% [5]. Вплив житлового іпотечного кредитування на цінову ситуацію на ринку нерухомості визнається і деякими українськими експертами [6]. Однак ця проблема є дискусійною. Існують інші думки з приводу характеру такого впливу. Їх суть у тому, що іпотека не відіграє ролі своєрідного «локомотиву», яку їй приписують [7], а тому її вплив на зростання цін на житло є незначним. Наприклад, за перше півріччя 2012 року нотаріусами посвідчено 14,2 тис. угод іпотеки [8], тоді як загалом було зареєстровано 177 тис. угод відчуження житлової нерухомості, з яких 70% – це угоди купівлі-продажу [9]. Неважко підрахувати, що питома вага іпотеки на ринку нерухомості становить 11%, тобто приблизно лише один із дев'яти випадків купівлі продажу житла в Україні у 2012 році відбувався через механізм житлової іпотеки.

У сегменті первинного житла роль іпотечного кредитування є ще менш суттєвою. На думку експертів, у цьому сегменті банківські кредити залучає не більш як 3% покупців, а більшість користується розстрочкою від забудовника [10]. Ми вже зазначали, що житлова іпотека і в роки найбільшого свого розвитку (2006-й – перша половина 2008 рр.) не відіграла помітної ролі на ринку житла у цілому [11]. Ймовірно, колись розвиток житлового іпотечного кредитування в Україні й досягне такого рівня, що зможе впливати на цінову ситуацію на ринку житла, проте

в сучасних умовах і в найближчому майбутньому такий вплив відсутній у скільки-небудь значущих масштабах. Виходячи з цього далі розглядатимемо житлову іпотеку лише як інструмент, що підвищує доступність житла.

Основні результати дослідження. Окрім першого внеску, для отримання іпотечного кредиту потрібні ще й достатні поточні доходи позичальника, підтверджені офіційно. Хоч працівники банків наголошують, що для ухвалення позитивного рішення стосовно надання іпотечного кредиту поточні доходи позичальника (іноді чоловіка і дружини разом) мають не менше ніж удвічі перевищувати розмір регулярного платежу за кредитом [12], у стандартах іпотечного кредитування зазначено дещо інші вимоги, зокрема [13]:

1) коефіцієнт *PTI* – платіж до доходу – відношення суми періодичних платежів позичальника за житловим іпотечним кредитом, включаючи сплату частини основного боргу, процентів за кредитом, інших винагород кредитора, будь-яких податкових платежів (у т.ч. податку на нерухомість) за кредитним чи іпотечним договором, витрат на страхування предмета іпотеки та інших страхових платежів, до сукупного доходу позичальника за той самий період (п. 6.2), – повинен становити не більш як 40%;

2) сукупний дохід позичальника вважається достатнім, якщо залишок цього доходу після сплати всіх щомісячних зобов'язань забезпечує покриття витрат на утримання. Витрати на утримання розраховуються як добуток кількості членів сім'ї позичальника на суму прожиткового мінімуму, встановленого на дату проведення оцінки (п. 6.3).

Потрібно також урахувати специфіку отримання іпотечного кредиту, яка полягає в тому, що витрати на обслуговування кредиту зростають на суму витрат, пов'язаних, по-перше, зі страхуванням; по-друге, з утриманням житла. Отже, допустимий з позиції банку платіж у цьому випадку обчислюється як:

$$PTI = \frac{(Sa + Stm + Ko)}{D} \cdot 100\% \quad (1)$$

де *PTI* – відношення періодичних платежів у разі отримання іпотечного кредиту до сукупного доходу позичальника, %; *Sa* – сума платежів за іпотечним кредитом, грн.; *Stm* – сума страхових платежів, грн.; *Ko* – періодичні комунальні платежі, грн.; *D* – сукупний дохід позичальника, грн.

Відповідно до формули (2) отримуємо максимально можливі платежі з обслуговування іпотечного кредиту:

$$Sa = \frac{D \cdot PTI}{100\%} - Stm - Ko \quad (2)$$

Однак потрібно брати до уваги, що іпотечний кредит надається лише у випадку, коли

$$D - Sa - Stm - Ko > m \cdot P \min, \quad (3)$$

де *m* – кількість членів сім'ї позичальника; *Pmin* – прожитковий мінімум. Отже, повинна виконуватися умова $D - Sa - Stm - Ko - m \cdot P \min > 0$

Знаючи, який допустимий з позиції банків щомісячний платіж за кредитом може здійснювати позичальник, сума кредиту легко розраховується таким чином:

$$IK = \frac{Sa}{A}, \quad (4)$$

де *A* – ануїтетний коефіцієнт; *IK* – сума іпотечного кредиту, грн.

Ануїтетний коефіцієнт обчислюється за формулою [14]:

$$A = \frac{P \cdot (1 + P)^n}{(1 + P)^n - 1}, \quad (5)$$

де *P* – коефіцієнт відсоткової ставки, який визначається за формулою $P = C/1200$, де *C* – річна відсоткова ставка у відсотках річних; *n* – загальна кількість виплат за кредитом.

Для характеристики доступності іпотечних кредитів введемо коефіцієнт достатності іпотечного кредиту *KDI*:

$$KDI = \frac{IK^*}{RVH} \cdot 100\%, \quad (6)$$

де *IK** – величина іпотечного кредиту, який може бути виданий громадянину (домогосподарству) із середніми доходами *D**; *RVH* – ринкова вартість житла.

Вищенаведена формула відображає взаємодію трьох макроекономічних сегментів, у результаті якої формується доступність житла: 1) стан і тенденції у сфері оплати праці у країні (середні доходи на місяць *D*); 2) специфіка національної моделі іпотечного кредитування (коефіцієнт *PTI*, параметр *n*, пов'язаний із терміном іпотечного кредиту, та *P* – пов'язаний із відсотковими ставками за іпотечними кредитами); 3) стан ринку житла (середня вартість житла *RVH*).

Відносно коефіцієнта *KDI* потрібно зробити деякі зауваження. Якщо його значення становить від 50% і більше, то це означає, що житлова іпотека стає масовим інструментом підвищення доступності житла, оскільки нею для придбання житлової нерухомості можуть скористатися громадяни із середніми доходами. Якщо ж величина *KDI* є набагато нижчою від 50% вартості житла, то іпотечний кредит, який формально доступний громадянину із середніми доходами, покриває лише невелику частку вартості житла, а отже, не може розглядатися як дієвий інструмент для підвищення його доступності. Адже решту вартості житла (а це може бути і 60%, і 90%) такому громадянину потрібно покривати за рахунок власних коштів.

Додаткового вирішення потребує питання, яку площу житла вважати «нормальною». В Україні така норма зазначена у ст. 47 Житлового кодексу і складає 13,65 кв. м на одну особу [15]. Фахівці зазначають, що найбільшим попитом у 2012 році користуються квартири площею до 40 кв. м, які купують в основному молоді сім'ї або ті, хто переїхав у столицю чи обласні центри [16]. Тому будемо оцінювати роль житлової іпотеки в доступності житла виходячи з того, що купуватиметься квартира загальною площею 40 кв. м.

Оцінюючи витрати на страхування, яке неодмінно супроводжує житлове іпотечне кредитування, необхідно враховувати, що під час укладання кредитної угоди різні банківські установи вимагають від позичальника в обов'язковому порядку мати страховий поліс. Зазвичай страхові тарифи істотно відрізняються в різних банках, проте, як зазначають фахівці, в сукупності страхові витрати за іпотечним страхуванням рідко коли перевищують 1,5% залишку суми іпотечного кредиту [17]. Однак значення 1,5% стосується «нормального» іпотечного кредиту, який надається в сумі 50–70% вартості нерухомості. Тому виходячи із зазначених цифр, суму страхових витрат приймемо як 1% вартості нерухомості (наближено).

Існує проблема і з інформацією щодо величини регулярних комунальних платежів, які повинні здійснюватися для утримання житла. Тарифи не лише відрізняються в розрізі регіонів, а й залежать від багатьох характеристик житла, як-от: висотність будинку, наявність душових кабін, ванн тощо. Тому наближено для подальших розрахунків такі витрати для житла площею 40 м² приймемо на рівні 400 грн. на місяць.

Дані про середні доходи громадян та прожитковий мінімум надає Державна служба статистики [18]. Тому їх і приймемо як такі, що відповідають дійсності. Масив вихідних даних для розрахунку коефіцієнта достатності іпотечного кредиту наведено в табл. 1.

Уже попередній аналіз вихідних даних дозволяє зробити висновок, що в ряді областей західного регіону України висока вартість житла та низькі середні доходи зумовлюють неможливість видачі іпотечного кредиту навіть у незначній сумі домогосподарствам із середніми доходами. Цих доходів не вистачає для страхових і комунальних виплат навіть у тому разі, якщо не здійснюватимуться платежі з обслуговування іпотечного кредиту. Ідеться про

Таблиця 1

Масив вихідних даних для розрахунку *KDI* в регіонах України станом на жовтень 2012 р.

Регіон (обласний центр)	Вартість		Дохід сім'ї з двох працюючих, грн.	Дохід без мінімальних життєво-необхідних витрат, грн.	Витрати на страхування, грн.	Дохід, який може бути спрямований на обслуговування кредиту, грн.
	1 м ² , \$ США	квартира 40 м ² , грн.				
АР Крим	1268	324608	3054,8	966,8	270,5	296,3
Вінниця	964	246784	2793,1	705,1	205,7	99,4
Луцьк	1000	256000	2688,6	600,6	213,3	-12,7
Дніпропетровськ	832	212992	4117,1	2029,1	177,5	1451,6
Донецьк	1034	264704	4105,4	2017,4	220,6	1396,8
Житомир	918	235008	2940,0	852,0	195,8	256,2
Запоріжжя	756	193536	3820,9	1732,9	161,3	1171,6
Івано-Франківськ	574	146944	2780,9	692,9	122,5	170,4
Київ	1726	441856	8315,9	5183,9	368,2	4415,7
Кіровоград	607	155392	2797,0	709,0	129,5	179,5
Луганськ	708	181248	3564,7	1476,7	151,0	925,6
Львів	1057	270592	3103,6	1015,6	225,5	390,1
Миколаїв	735	188160	3244,2	1156,2	156,8	599,4
Одеса	1262	323072	3275,7	1187,7	269,2	518,5
Полтава	741	189696	3424,9	1336,9	158,1	778,8
Рівне	860	220160	2793,1	705,1	183,5	121,7
Суми	810	207360	3105,6	1017,6	172,8	444,8
Тернопіль	882	225792	2395,5	307,5	188,2	-280,6
Ужгород	740	189440	2399,5	311,5	157,9	-246,3
Харків	1056	270336	3482,8	1394,8	225,3	769,5
Херсон	696	178176	2694,3	606,3	148,5	57,9
Хмельницький	875	224000	2832,1	744,1	186,7	157,4
Черкаси	750	192000	3017,3	929,3	160,0	369,3
Чернівці	867	221952	2384,5	296,5	185,0	-288,5
Чернігів	731	187136	3073,2	985,2	155,9	429,3

Джерело: Розраховано автором на основі [4; 13; 17; 18] та власних досліджень

Таблиця 2

Коефіцієнт достатності іпотечного кредиту в розрізі регіонів України станом на середину жовтня 2012 року

Регіон (обласний центр)	Сума іпотечного кредиту, на який може претендувати позичальник із середніми доходами, залежно від терміну кредиту, грн.			Коефіцієнт достатності іпотечного кредиту <i>KDI</i> залежно від терміну кредиту, %		
	10 років	15 років	20 років	10 років	15 років	20 років
	АР Крим	5733,9	6218,9	6382,0	1,77	1,92
Вінниця	1924,5	2087,3	2142,0	0,78	0,85	0,87
Луцьк	0,0	0,0	0,0	0,00	0,00	0,00
Дніпропетровськ	28090,9	30467,1	31266,1	13,19	14,30	14,68
Донецьк	27031,1	29317,8	30086,6	10,21	11,08	11,37
Житомир	4957,9	5377,3	5518,3	2,11	2,29	2,35
Запоріжжя	22672,6	24590,5	25235,3	11,71	12,71	13,04
Івано-Франківськ	3297,8	3576,8	3670,6	2,24	2,43	2,50
Київ	85452,4	92681,0	95111,3	19,34	20,98	21,53
Кіровоград	3474,5	3768,4	3867,2	2,24	2,43	2,49
Луганськ	17912,7	19428,0	19937,5	9,88	10,72	11,00
Львів	7548,7	8187,3	8402,0	2,79	3,03	3,11
Миколаїв	11599,6	12580,8	12910,7	6,16	6,69	6,86
Одеса	10033,5	10882,3	11167,6	3,11	3,37	3,46
Полтава	15071,7	16346,7	16775,3	7,95	8,62	8,84
Рівне	2354,5	2553,7	2620,6	1,07	1,16	1,19
Суми	8607,1	9335,2	9580,0	4,15	4,50	4,62
Тернопіль	0,0	0,0	0,0	0,00	0,00	0,00
Ужгород	0,0	0,0	0,0	0,00	0,00	0,00
Харків	14891,1	16150,8	16574,3	5,51	5,97	6,13
Херсон	1119,6	1214,3	1246,1	0,63	0,68	0,70
Хмельницький	3046,0	3303,7	3390,3	1,36	1,47	1,51
Черкаси	7147,3	7752,0	7955,2	3,72	4,04	4,14
Чернівці	0,0	0,0	0,0	0,00	0,00	0,00
Чернігів	8306,9	9009,6	9245,9	4,44	4,81	4,94

Джерело: Розраховано автором на основі даних табл. 1 та формули (6)

такі області, як Волинська, Тернопільська, Чернівецька та Закарпатська. Для них *KDI*=0, оскільки у домогосподарств із середніми доходами відсутні кошти, які можуть бути спрямовані на платежі за кредитом. Для решти регіонів значення *KDI* наведено в табл. 2.

Аналіз результатів розрахунку *KDI*, наведених у табл. 2, спонукає до песимістичних висновків щодо ефективності житлової іпотеки в Україні як інструменту підвищення доступності житла. У переважній більшості регіонів середні доходи домогосподарств є настільки низькими порівняно із вартістю житла та вартістю обслуговування іпотечного кредиту, що сума останнього виявляється символічною і не перевищує кількох відсотків вартості житла. У місті Києві – регіоні-лідері за показником *KDI* – його значення дорівнює приблизно 20%. Тобто домогосподарству із середніми доходами навіть на житло економ-класу потрібно накопичити 80% його вартості й лише решту можна покрити іпотечним кредитом.

Висновки. Ефективність виконання житловим іпотечним кредитуванням головної соціально-економічної функції – підвищення доступності житла – залежить від співвідношення вартості житла, доходів позичальника та витрат на обслуговування іпотечного кредиту. Для оцінки такого співвідношення зручно використовувати коефіцієнт доступності іпотечного кредиту *KDI*. Проведений аналіз коефіцієнта (*KDI*) показав, що в Україні житлова іпотека не виконує своєї головної соціально-економічної функції. У ряді областей (Волинська, Закарпатська, Чернівецька і Тернопільська) домогосподарства із середніми доходами взагалі не можуть претендувати на житлові іпотечні кредити, позаяк їх доходів не вистачає не те що на обслуговування кредиту, а й навіть на одночасне підтримання на мінімальному рівні життєдіяльності та страхування житла і регулярні комунальні платежі. У переважній більшості регіонів кредити, які за нинішніх відсоткових ставках та критеріях відбору позичальників можуть отримати громадяни із середніми доходами, покривають від 1 до 10% ринкової вартості житла. Однак і такі значення аналізованого показника далекі від того, щоб вважати житлову іпотеку інструментом підвищення доступності житла для скільки-небудь значущої в національних масштабах кількості українців. У сучасних умовах україні недостатніми виглядають зусилля держави щодо фінансової підтримки банківської іпотеки з тим, щоб вона, врешті-решт, почала виконувати функцію інструменту підвищення доступності житла. Відсутність дешевої ресурсної бази та висока маржа спричиняють високі ставки за іпотечними кредитами.

ми. Державні програми компенсування відсотків дозволяють отримувати високі прибутки комерційним структурам і не спонукають їх до пошуку дешевих та «довгих» грошових ресурсів.

З огляду на вищевикладене можна запропонувати:

- ініціювати створення спеціальних інститутів житлового іпотечного кредитування, які б працювали із мінімальною маржею й дешевими ресурсами. Такими інститутами можуть бути ощадно-будівельні кооперативи і будоощадкаси. Щоб уникнути перетворення їх у «фінансові піраміди», вони мають чітко контролюватися державою;
- спрямовувати фінансові стимули за відповідними державними програмами на вищезазначені інститути, для чого провести наукове обґрунтування напрямів вкладання коштів: на субсидії внесків учасників, на часткову компенсацію відсотків, на одноразову компенсацію початкового внеску чи ін.

Література

1. Омельчук В. О. Доступність житла в Україні: сучасний стан, тенденції та методи виміру / В. О. Омельчук // Інвестиції: практика та досвід. – 2010. – № 17. – С. 41–45.
2. Лимаренко В. А. Іпотечне кредитування – шлях до поліпшення соціально-економічних умов? / В. А. Лимаренко // Вісник Хмельницького національного університету. – 2010. – № 2. – Т. 1. – С. 224–228.
3. Мальцева Е. С. Іпотечно-жилищне кредитування – условие доступности жилья для населения на региональном рынке / Е. С. Мальцева // Научный журнал КубГАУ. – 2006. – № 24 (8). – С. 54–59.
4. Хулагов Р. В. Социально-экономические функции жилищной ипотеки в переходной экономике : дисс. ... канд. экон. наук : 08.00.01 / Р. В. Хулагов. – Ростов н/Д, 2005. – 157 с.
5. Taylor R. Buy-to-let mortgage lending and the impact on UK house prices: a technical

report [Electronic resource] / R. Taylor // National Housing and Planning Advice Unit, 2008. – 32 p. – Access mode : <http://www.communities.gov.uk/documents/507390/pdf/684943.pdf>

6. Доступность ипотеки стимулирует рост цен на недвижимость [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://ya2008.com.ua/dostupnost-ipoteki-ctimuliruet-rost-cen-na-nedvizhimos/>
7. Достоверность статистики по недвижимости в Украине [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://expertroom.com.ua/stati-o-nedvigimosti/27-dostovernaya-statistika-nedvigimosti-ukrain.html>
8. Украинцы массово закладывают имущество [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.objectiv.tv/030912/74276.html>
9. Рынок нерухомого майна в Україні у першому півріччі 2012 року продовжив поступове зростання [Електронний ресурс] // Прес-служба Міністерства юстиції України. – Режим доступу : <http://palata.notariat.org.ua/news/864.html>
10. Підприємства зможуть збільшити видачу кредитів на житло своїм співробітникам [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://ua.prostobank.ua/zhitlo_v_kredit/novini/pidpriemstva_zmozhut_zbilshiti_vidachu_kreditiv_na_zhitlo_svoym_spivrobitnikam_ekspert
11. Харіна Н. В. Дисфункції інститутів житлового іпотечного кредитування в Україні / Н. В. Харіна // Актуальні проблеми економіки. – 2011. – № 12. – С. 257–264.
12. Куцає Е. Что происходит на рынке ипотечного кредитования? [Электронный ресурс] / Е. Куцає. – Режим доступа : <http://minfin.com.ua/2012/06/15/605879/>
13. Стандарти житлового іпотечного кредитування [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.unia.com.ua/filearea/Library/unia.com-lib-doc-id106.doc>
14. Аннотет / Стаття з Вікіпедії – Вільної енциклопедії [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%90%D0%BD%D0%BD%D1%83%D0%B8%D1%82%D0%B5%D1%82>
15. Житловий кодекс України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5464-10/print1295457165435519>
16. Квартири економ-класу. Чим зумовлений попит на однокімнатні? [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://miete.com.ua/ua/news/176>
17. Оформление ипотеки: требования к ипотечному жилью, оценка и страхование, сроки выплаты [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://www.realtypress.ru/article/article_3442.html
18. Доходи населення за регіонами України за 2012 рік [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Державної служби статистики України. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua/>

Стаття надійшла до редакції 22 жовтня 2012 року

УДК 338.24:005.336.3:378

О. В. Родіонов,
кандидат економічних наук, старший викладач кафедри економіки підприємства та управління трудовими ресурсами
Луганського національного аграрного університету
a.v.rodionov@list.ru

АНАЛІЗ ПРОЦЕСІВ РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОЇ СИСТЕМИ ВИЩОЇ ОСВІТИ В КОНТЕКСТІ УПРАВЛІННЯ ЇЇ ЯКІСТЮ

У статті наведено результати аналізу процесів розвитку системи вищої освіти України в контексті управління її якістю. Побудовано інтегральну регресійну модель залежності кількості прийнятих студентів за денною формою навчання від групи факторів.

Ключові слова: система вищої освіти, управління якістю вищої освіти, регресійна модель залежностей, конкурентоспроможність ВНЗ.

А. В. Родионов **АНАЛИЗ ПРОЦЕССОВ РАЗВИТИЯ УКРАИНСКОЙ** **СИСТЕМЫ ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ В** **КОНТЕКСТЕ УПРАВЛЕНИЯ ЕЕ КАЧЕСТВОМ**

В статье приведены результаты анализа процессов развития системы высшего образования Украины в контексте управления ее качеством. Построена интегральная регрессионная модель зависимости количества принятых студентов на дневную форму обучения от группы факторов.

Ключевые слова: система высшего образования, управление качеством высшего образования, регрессионная модель зависимостей, конкурентоспособность вуза.

Постановка проблеми. Аналітичні дослідження процесів державного управління якістю вищої освіти в Україні визначили наявність невідповідностей між кількісними характеристиками розвитку вищої освіти і процесами економічного, інноваційного та соціального розвитку країни. Зовнішнім проявом цих невідповідностей є стагнаційне зростання ВВП, підвищення соціального напруження й уповільнення інноваційного розвитку за двократного збільшення кількості ВНЗ і трикратного збільшення кіль-

A. V. Rodionov **THE ANALYSIS OF UKRAINIAN HIGHER EDUCATION** **SYSTEM DEVELOPMENT PROCESSES** **IN THE CONTEXT OF ITS QUALITY MANAGEMENT**

In the article the results of analysis of processes of development of the system of higher education of Ukraine are resulted in the context of its quality management. The integral regressive model of dependence of quantity of the accepted students on the full-time education from the group of factors has been built.

Key words: higher education system, higher education quality management, regression model of dependencies, competitiveness of universities.

кості студентів в Україні. Визначення чинників, що зумовлюють такого роду становище, яке триває протягом достатньо великого проміжку часу, потребує аналізу процесів розвитку системи вищої освіти. Інакше кажучи, виходячи з положень концепції економіки знань, визначення чинників, що справляють вплив на стан економічного, соціального, інноваційного розвитку країни, потребує аналізу внутрішнього середовища системи вищої освіти. Це означає необхідність визначення економічних зако-

